

Till: Miljöförvaltningen
Malmö stad
205 80 Malmö

Malmö den 27 november 2014

Anmälan mot anstalten Kirseberg

Anmälare: Ricard A R Nilsson, 760410-3577
Åkershusvägen 12 A, lgh 1203
245 37 Staffanstorp

Yrkande

1. Att Miljöförvaltningen genomför en inspektion av anstalten Kirseberg (helst oanmäld) och då kontrollerar nedan beskrivna brott mot Miljöbalken, bland annat bör man gå igenom de hygieniska missförhållanden som i denna anmälan redogörs för samt mäta decibelnivån på den signal som används vid larmsituationer och för att meddela intagna att det är dags att gå till sysselsättningen.
2. Att Miljöförvaltningen vidtar åtgärder för att skydda de intagnas hälsa mot skador och olägenheter.
3. Att Miljöförvaltningen vidtar åtgärder så att anstalten Kirsebergs verksamhet inte bedrivs på ett sådant sätt att de intagnas levnadsförhållanden väsentligt försämras.
4. Att Miljöförvaltningen i övrigt utreder samt vidtar åtgärder så att bestämmelserna i Miljöbalken uppfylls.
5. Att Miljöförvaltningen, i det fall anstalten Kirseberg inte kan vidta omedelbara åtgärder för att förbättra miljön för de intagna, beslutar att anstalten måste upphöra med sin verksamhet till dess att brotten mot Miljöbalken har åtgärdats.
6. Att Miljöförvaltningen utreder huruvida handfat och/eller toalett ska installeras vid reoveringen. Om det visar sig att inte ens handfat ska installeras, yrkas det att Miljöförvaltningen utreder om ett sådant beslut är förenligt med gällande miljölagstiftning med hänsyn till den offentliga verksamhet som bedrivs samt till de problem som beskrivs nedan.

Grunder och omständigheter

Undertecknad är för tillfället placerad som intagen på anstalten Kirseberg och vill med anledningen av de miljömässiga missförhållandena som är rådande göra en anmälan enligt följande.

Omständigheterna är sådana att vi intagna låses in minst tolv timmar varje dygn i cellerna, därinne saknas rinnande vatten, toalett eller annat som behövs för att man ska kunna sköta sin hygien. För mitt behov av att urinera under halva dygnet hänvisas jag till en kissflaska. Det saknas dock möjlighet att tvätta sig efter att man urinerat, något som torde vara ett grundläggande krav för upprätthållandet av en acceptabel hygienisk nivå. Under den halva av dygnet som inläsningen sker, saknas även möjlighet att borsta tänderna. Antingen borstar man innan inläsningen och äter eller dricker inget under de närmaste tolv timmarna, eller så är man hänvisad till att spotta, skölja med mera över papperskorgen. Det händer även att kissflaskan blir full och att man spiller urin, ska då inte möjlighet finnas att torka upp urinen och tvätta sina händer nattetid? Undertecknad har

personligen efterfrågat möjligheten att släppas ut för att borsta tänderna samt tvätta händerna, information jag har fått från nattpersonal är att någon sådan möjlighet inte ges. Det finns alltså inget sätt för mig att på något sätt sköta min intimhygien eller allmänhygien efter inlåsningen. Nattpersonal nekar grundläggande assistans eftersom de är få till antalet. Skulle alla intagna börja ringa på för att tvätta sig efter att ha urinerat, borsta tänderna eller annat – vilka egentligen torde anses utgöra en rättighet – så skulle personalstyrkan under natten behöva mångdubblas, vilket skulle bli ohållbart rent ekonomiskt för anstalten (vilket i alla fall är svaret jag erhållit när frågor har ställts till anstaltsledningen). I dagsläget tjänstgör endast sex personer om natten (som ska ge service åt cirka 150 intagna i fängelse och häkte) och de måste alltid vara minst tre kriminalvårdare när en celldörr öppnas åt en intagen, övriga tre utgörs av vakthavande befäl, den som sitter i bevakningscentralen och en som går brandronden två gånger i timmen. Detta innebär att endast en cell åt gången kan öppnas, av vilket följer att intagna tvingas vänta mycket länge om de exempelvis behöver bajsas. Jag själv har vid tre tillfällen påkallat personals uppmärksamhet efter inlåsning, det tog 26, 42 respektive 51 minuter. Detta är helt oacceptabelt lång tid, när jag påtalat detta för nattpersonal har de bara nonchalant sagt ”så är det, inget vi kan göra åt”. Detta har medfört att intagna har tvingats bajsas i sina papperskorgar, något som inte kan anses förenligt med den gällande miljölagsstiftningen. Än värre är den bristande beredskapen vid svår sjukdom. Tänk om någon skulle bli allvarligt sjuk och få en hjärtattack, stroke eller liknande, väntetiderna under natten skulle innebära en stor risk för dödsfall. Som exempel kan nämnas intagne 13-201, Eric Mixco. Natten mellan fredag den 8 augusti och lördag den 9 augusti 2014, ringde han på vid ett flertal tillfällen då han kände av sina svåra nötallergier. Han hade av misstag kommit i kontakt med nötter strax innan inlåsning, något han påpekade för personal i samband med att celldörren skulle låsas. Första gången han ringde på var 19:30, men personal kom inte förrän vid 21:13. Intagne Mixcos allergier är av så pass svårartad karaktär att han har fått specialtillstånd att ha en spruta med adrenalin i sin cell, att överhuvudtaget få tillstånd att inneha en spruta i en fängelsecell visar på vilken grav allergi han lider av. Trots detta tog det alltså väldigt lång tid innan någon assistans kunde ges från vakterna. Just denna gång var allergichocken inte så pass allvarlig som den kunde ha varit, men i det fall intagne Mixco hade hamnat i anafylaktisk chock hade utgången sannolikt varit dödlig eftersom personal tog flera timmar på sig att komma till cellen efter att han ringt på vid ett flertal tillfällen. När vakten slutligen kom, frågade Mixco varför de tagit sådan tid, svaret som erhöles var ”inte sista gången”, med syftning på att efter sista påringningen så kom de ganska omgående, personal var alltså väl medvetna om att ytterligare påringarna hade skett, men uppenbart valt att ignorera/nedprioritera dessa. Detta är ett konkret exempel, men likartade situationer har hänt många gånger. I sammanhang kan påpekas att kommunikationsanordningen som finns i cellerna bara är en knapp som gör att en lampa lyser upp på en skärm/tavla med dioder, det saknas alltså möjlighet att verbalt kommunicera via kommunikationsanordningen. Det går således inte att göra någon bedömning över vem som är i störst behov av assistans.

Härutöver så uppfyller inte rengöringen av de nämnda kissflaskorna kraven på en godtagbar hygienisk standard. I kontakt med anhöriga som arbetar på sjukhus har det framkommit att deras kissflaskor tvättas och steriliseras med hjälp av särskilda medel och maskiner. Här vid anstalten Kirseberg sker rengöring på så sätt att den intagne tömmer flaskan i toalettstolen och därefter sprutar ett vanligt alldagligt rengöringsmedel i flaskan, blandar med vatten, skakar runt och tömmer sedan igen. Flaskorna utsätts därmed aldrig för högre temperaturer som skulle döda bakterier, inte heller utsätts de för något starkare bakteriedödande rengöringsmedel. Slutsatsen är således att kissflaskorna aldrig blir riktigt rena, vilket märks på lukten i flaskorna även om man skulle lukta strax efter rengöring.

I de intagnas toaletter finns inte heller någon tillgång till vanliga pappershanddukar. Istället är vi hänvisade till att torka oss på toalettpapper. Anledningen från anstalten anges vara att man funnit pappershanddukar nerspolade i toaletten som sedan har fastnat i avloppsrören, men det kan i sammanhanget framhållas att personal fortfarande tillåts använda pappershanddukar i sina toaletter.

Rimligen kan man inte fastställa att just intagna spolat ner pappershanddukar i toaletten. Oavsett så bör det rent hygieniskt vara så att pappershanddukar eller någon motsvarighet är en rättighet att kunna använda i toaletten. Att använda toalettpapper som går sönder när man tar i det med blöta händer, ter sig orimligt. Tjugofyra intagna delar på ett toalettutrymme med tre toalettstolar, att här inte kunna torka händerna efter att man tvättat sig kan inte vara förenligt med miljölagstiftningen.

Vidare så är förhållandena på toaletterna på avdelningarna A2 samt A3 av sådan undermålig hygienisk standard att de inte uppfyller miljöbalkens krav på den typ av offentlig verksamhet som bedrivs. Toalettgolven är exempelvis skrovliga till karaktären, vilket innebär att de aldrig blir riktigt rena, den skrovliga cementytan är nämligen en utmärkt grogrund för bakterier. Vi tillåts inte använda några starkare rengöringsmedel såsom exempelvis klorin, en mätning av bakteriehalten på exempelvis avdelning A2:s toaletter (där undertecknad är placerad) bör visa på en oacceptabel hygienisk standard.

Städning av avdelningar och toalett- samt duschutrymmen görs av intagna. Dock ges inte städarna någon utbildning såsom reglerna föreskriver. Vid exempelvis anstalten Tidaholm ges en utbildning till städarna. Enligt tidigare utredningar gällande just städning av anstaltslokaler krävs att intagna ges en utbildning, annars får anstalten ta in städare utifrån (se exempelvis utredningen gjord av Miljöenheten Sala-Heby, Sala kommun, utredning i ärende med dnr 2011-001419). Den 28 januari 2014 tvingades undertecknad kvarstanna på avdelning A2, där jag var placerad, för att städa allmänna utrymmen, toaletterna och duscharna. Trots mina påpekanden om att jag saknar adekvat utbildning och i övrigt inte fick någon konkret instruktion om vad som skulle göras från någon vaktpersonal, så gavs jag alternativet att antingen stanna och städa eller bli rapporterad för arbetsvägran och därmed utsättas för disciplinära åtgärder. Jag gavs en vag skriftlig instruktion som i korta drag klargjorde att golv ska dammsugas och moppas, toalett och dusch ska också städas, sopor ska tömmas – knappast en adekvat utbildning. Det är viktigt att framhålla hur anstalten vid flera tillfällen under liknande omständigheter som beskrivits, tvingat intagna att städa. I det fall städare saknats på en avdelning har man satt upp ett schema som följer cellnumren där varje intagen beordrats att städa avdelningen en dag, inklusive toalett- och duschutrymmen. Ingen har någonsin fått någon *tydlig* utbildning eller instruktion för hur de ska gå tillväga. Många interner talar inte svenska så de hade ändå inte kunnat tillgodogöra sig några anvisningar eftersom anstalten inte har översatt dem till deras respektive hemspråk.

Även personalens tjänstutövande strider mot den miljöreglering som finns. När kriminalvårdare visiterar så är de handskbeklädda och dessa handskar används vid såväl visitation av toalett- och duschutrymmen som bostadsrum och köksutrymmen (det handlar inte om engångshandskar). Jag har personligen sett personal under sin dagliga visitationsrunda gå från bostadsrum, till toalett samt dusch och sedan vidare till köket och flera bostadsrum utan att byta eller desinfektera sina handskar. Även om viss personal tvättar sina handskar (några få använder engångshandskar vid visitation av kök, dusch samt toalett), så är det långt ifrån alla.

Anstalten använder sig vidare av ett larmsystem som ljuder flera gånger om dagen för att signalera om att det är dags att gå till sysselsättning, en kvart kvar till inlåsning, med mera. Ett annat högtalarsystem används vid larmsituationer (på avdelning A2 hänger den ovanför vakternas skrivbord). Dessa ljudsignaler, i synnerhet vid larmsituationer, är så pass höga att står man i närheten av högtalarna överstiger de sannolikt 115 dB. Befinner man sig i trapphuset när larmet går ringer det i öronen efteråt. Miljöförvaltningen bör mäta ljudnivån i trapphuset när larmet går samt direkt under högtalaren när den vanliga signalen används. Jag personligen bor i cell 7 på avdelning A2 och har min matplats precis under signalanordningen för sysselsättning (min matplats är precis utanför min celldörr bredvid biljardbordet). Observera att det finns en högtalare som används vid larmsituationer och en annan som används för att signalera sysselsättningsdags, inlåsning med mera. Mätningar av ljudnivån behöver således ske vid bägge dessa högtalare på avdelning A2 samt i trapphuset direkt

utanför avdelning A2 när larmsignalen ljuder. Sett till den rättsliga regleringen så framgår det av Folkhälsomyndighetens allmänna råd om höga ljudnivåer 2014:15 att maximalt tillåten ljudnivå är 115 dB, därefter anses olägenhet för människors hälsa föreligga.

Utöver det som har beskrivits ovan så finns det såväl svartmögel som asbest i anstalten Kirsebergs lokaler. Vid en inspektion av lokalerna bör Miljöförvaltningen särskilt kontrollera förekomsten av asbest i de trasiga rörförgreningar som finns i taket i de olika korridorerna i källaren via vilka intagna går till sysselsättningen. Svartmögel finns i olika våtutrymmen och har ibland bara kosmetiskt dolts.

Kriminalvården lyder under regleringen i Miljöbalken, precis som andra myndigheter och organisationer. Av bestämmelserna 1 kap. 1 § samt 2 kap. 9 nämnda lag, framgår bland annat att Miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa skyddas mot skador och olägenheter samt att en verksamhet eller åtgärd inte får bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentlighet försämrade. Att tvingas vara inlåst 12 timmar per dygn utan att kunna tvätta sig – inte ens efter att man har urinerat, att tvingas använda en kissflaska som inte kan rengöras på ett hygieniskt godtagbart sätt, att inte få borsta tänderna, att tvingas vänta så länge på att få bajsas att man tvingas använda papperskorgen samt allt annat som framhållits ovan torde anses vara i strid med nämnda lagrum.

Anstalten Kirseberg är en 100-årig anstalt, med lokaler som inte är anpassade till den nu gällande miljöbalkens rättsliga reglering. Intressant i sammanhanget är att Kirseberg står inför en omfattande renovering, dock verkar det inte som att de hygieniska problemen som tagits upp ovan kommer att åtgärdas. Det gäller då framförallt problematiken realterad till avsaknaden av handfat och/eller toalett i cellerna. Enligt information som erhållits via Georg Clausen så tänker man inte installera ens tvättfat under renoveringen, vilket innebär att problem som nämnts ovan avseende tandborstning, toalettbesök (tvingas bajsas i papperskorgen), med mera efter inlåst kommer att kvarstå även efter renovering. Att inte installera i alla fall handfat torde innebära att anstaltens lokaler även efter renoveringen kommer vara så pass undermåliga att de står i strid med miljöbalkens reglering.

Även om anstalten Kirseberg inom en relativt snar framtid ska genomgå en stor renovering, så är det min uppfattning att de ovan påtalade problemen, var för sig eller tillsammans, innebär att folk har lidit skador och framledes riskerar skador samt olägenheter. De hygieniska problemen som finns samt de brott mot miljöbalken som är gällande, är av så pass allvarlig karaktär att verksamheten inte kan fortsätta bedrivas fram till renoveringen.

Slutligen vill jag tydliggöra att problemen som beskrivits på avdelning A2 är desamma över hela anstalten (även på häktesavdelningarna), jag har bara valt avdelningen där jag är placerad som exempel.

Dag som ovan,

Ricard A R Nilsson